

כותרת: אגדה על החרוב הכותב/ת: ללא

אחד הבולטים בעצי הבר בארצנו הוא החרוב, עץ יפה נוף הנותן צל נעים ופריו טוב למאכל. אבותינו חיבבו עץ זה, אף שפריו שימש בעיקר למאכל עניים. אולם הערבים החליטו שזהו עץ מקולל, המביא מזל רע, וחלקם מכנים אותו בשם "מכרוע", כלומר מאוס.

ומדוע החרוב מקולל, על כך מספרת האגדה: המלך סולימאן (שלמה) נוהג היה לשבת בעת זקנתו בבית-המקדש, אשר בנה בירושלים, ועסק בתפילה ובתורה. בכל יום ויום היה צץ בבוקר לפני המלך עץ אחד מעצי ארץ ישראל כדי לארח לו לחברה, לשעשעו בעליו הירוקים ולרעננו בפרחיו הצבעוניים. יום אחד עלה ועמד לפניו עץ אחד, שעליו קשים ויבשים, פרחיו זעירים ונטולי צבע, ופירותיו קשים, שחורים וצורתם כעין חרב מעוקלת. שאלו המלך לשמו, והשיב העץ: "חרוב".

הבין שלמה את האות ששלח לו הבורא, בכה ואמר: "בישרת לי את קיצי, כי בשמך – החבר והחורבן". ואכן באותו היום נסתלק שלמה המלך לעולמו, והשתחררו מכבליהם הג'ינים – השדים והמזיקים אותם ככל המלך בקסמיו ובכוח חכמתו, והייתה רעה גדולה בארץ... ועד היום מעדיפים הג'ינים לנוח בעמלם בין ענפי החרוב, וכל שומר נפשו ירחק מצילו. ואומרים הפלאחים: "אפילו יהיה הדבר ביום, ועליך לקשור את בהמתך לעץ, אל תקשרנה אל החרוב. ואם אין עץ אחר בסביבה – עשה זאת בדחילו ורחימו, ובקש קודם רשות מן הג'ין השוכן בעץ".

אגדה אחרת מספרת, כי כאשר זקן המלך שלמה ובא בימים התקשה בהליכה ובעיקר בעלייה על מדרגות ארמונו, החליט להתקין מקל שיהיה לו לעזר. ראה ענף חרוב הנראה מוצק וחזק והקציעו למקל. אולם ענפי החרוב חלשים הם ונשברים בנקל, וכאשר נשען המלך על המקל החדש, נשבר זה מכובד משקלו, והמלך נפל מן המדרגות ושבר את מפרקתו. עד היום ניתן לראות את דמו של המלך שהשתמר בעורקי העלים האדמדמים של החרוב...

המרשים בחרובי ירושלים נמצא ביער ירושלים, מול "רחבת ויילר" בגובה 780 מ' מעל פני הים. זהו עץ עתיק יומין המכונה "החרוב של חוני המעגל". מרכזו של העץ התבלה והתפורר במשך השנים, ובטבעת ההיקפית נמצאים מספר רב של גזעים עבים בקוטר 40 ס"מ לערך, שהם כנראה התחדשות של העץ הקדוש שמת במרכז. בשל צורתו המיוחדת – צורת עוגה עגולה – זכה העץ לשמו, וכאן ראוי יותר מכל מקום אחר לספר את האגדה על חרובו של חוני. חוני המעגל היה מהלך יום אחד בדרך. ראה אדם נוטע עץ חרוב. שאל אותו חוני: "עץ זה, כעבור כמה שנים ייתן פרי?" ענה לו הנוטע: "לאחר שבעים שנה". אמר לו חוני: "כלום ברור לך שתחיה שבעים שנה ותזכה לאכול מפירותיו?" אמר לו: "אני מצאתי את העולם מלא בחרובים, וכשם שנטעו אבותי לי – כך אטע אני לכְּנִי ולכְּנֵי כְּנִי".

מרכז הדרכה מקוון של "שבילים"
ארגון מערכות החינוך החברתי קהילתי
אגף החינוך, התנועה הקיבוצית

ישב חוני לאכול, נפלה עליו שינה ונתנמנם. עלה צוק סלע והפיקו, ומעלם וישן שבעים שנה. וכשקם משנתו, ראה אדם אחד מלקט פרי מאותו עץ חרוב. אמר לו חוני: "אתה הוא שנטעתו?". אמר לו: "אבי אבא". אמר חוני: "וודאי מנמנם הייתי שבעים שנה", הלך לביתו ואמר לשוכני הבית: "בנו של חוני המעגל היכן?" אמרו לו: "בנו נסתלק לעולמו, אבל עימנו נכדו." אמר להם: "אני חוני המעגל" – ולא האמינו לו. הלך לבית המדרש, ושמע שם את החכמים אומרים: "ברורה לנו הלכה זו עכשיו כבימיו של חוני המעגל, כשהיה נכנס לבית המדרש – כל קושיה שהייתה לחכמים היה מיישבה." אמר להם: "אני חוני", ולא האמינו לו, ולא נהגו בו כבוד כראוי לו. חלשה דעתו וביקש רחמים – ומת.